

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«Удосконалення інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі
товарами Одеського регіону»**

Виконавець:

студентка ФМЕ, гр.64

Стрельбицька Єлизавета Русланівна

/підпис/

Науковий керівник:

канд. економ. наук, доцент

Уханова Інна Олегівна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. Ступінь залучення регіону до світових інтеграційних процесів та стабільне функціонування економіки регіону має тісний зв'язок з розвитком інфраструктури, адже саме вона впливає на рівень інвестиційної привабливості, виробництво, та міжнародну конкурентоспроможність. На жаль, сучасний стан та тенденції розвитку інвестиційно-інноваційних процесів як на рівні України в цілому, так і у розрізі регіонів засвідчують недостатню роль інвестицій (особливо іноземних) в інфраструктурному забезпеченні економіки, що негативно позначається на рівні конкурентоспроможності вітчизняних виробників. Забезпечення та розвиток конкурентоспроможності регіону потребує створення високорозвиненої інфраструктури. Інфраструктура є вирішальним чинником розвитку регіону через забезпечення функціонування усіх секторів економіки, що зумовлює її вплив на конкурентоспроможність території в цілому. Розвинена інфраструктура створює умови для швидкої адаптації галузей економіки регіону до змін навколишнього середовища, подальших ринкових трансформацій, процесів глобалізації. Включення в сучасну систему міжнародної торгівлі товарами тощо. Виходячи з цього, потребує додаткового дослідження питання інфраструктурного розвитку, яке забезпечує міжнародну торгівлю товарами. Актуальність теми зростає через обрання країною європейського шляху розвитку, що зумовило вибір теми роботи, постановку цілей і завдань.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Головною метою є дослідження стану та перспектив розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону.

Відповідно до поставленої мети було виокремлено наступні **завдання**:

- визначити поняття інфраструктури міжнародної торгівлі товарами регіону;
- визначити фактори розвитку та методичні підходи до аналізу та оцінки інфраструктурного забезпечення;
- проаналізувати загальні показники динаміки та стан міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону;
- розрахувати показники розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону;
- провести SWOT-аналіз інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону;
- розробити організаційні заходи з удосконалення інфраструктури міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону;
- запропонувати напрямки оптимізації системи інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону в умовах зближення з ринком ЄС.

Об'єктом дослідження є процес розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону.

Предметом дослідження є теоретичні основи та організаційно-економічні рішення щодо удосконалення інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі було застосовано такі методи дослідження, як табличний та графічний методи, порівняння і прогнозування, узагальнення та синтезу, системного аналізу, методи математичної статистики, економічного аналізу та економіко-математичного моделювання.

Інформаційна база дослідження. Для написання роботи було використано такі джерела інформації як навчальні посібники, підручники, монографії, публікації у періодичних виданнях, матеріали звітності підприємств, матеріали науково-практичних конференцій, електронні ресурси. Було проаналізовано наукові праці провідних зарубіжних авторів, таких як А. Самуельсон, В. Андерсон, І. Бузько, В. Льюїс, І. Вахович, М. Жук, І. Заблодська, О. Карлова, І. Сало, Р. Нурксе, Б. Хіггінс та інших. Інформаційно-довідковою базою є нормативно-правові акти України, матеріали наукових конференцій, звіти зарубіжних компаній, аналітичні та статистичні матеріали Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, а також електронні ресурси.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано статтю на тему «Стан та перспективи розвитку міжнародних транспортних перевезень Одеського регіону» // збірник студентської наукової конференції (9 квітня 2019 року) – Одеса: ОНЕУ 2019, обсягом 0,5 авт.арк. та матеріали доповіді на тему «Оптимізація системи забезпечення міжнародних транспортних перевезень в умовах зближення з ринком ЄС» // матеріали виступів Всеукраїнського форуму з проблем міжнародних економічних відносин (11 квітня 2019 року) – Житомир: ЖДТУ 2019, обсягом 0,4 авт.арк.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків. загальним обсягом 105 сторінок основного тексту та списку використаних джерел кількістю 82 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи дослідження інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами**» розглядаються теоретичні аспекти інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону, визначаються чинники, що впливають на інфраструктурне забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону, та розглянуто основні методичні підходи до аналізу та оцінки інфраструктури міжнародної торгівлі товарами регіону.

У другому розділі «**Аналіз інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону**» проаналізовано сучасний стан географічної та товарної структури міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону та показники інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону, визначено чинники та проблеми розвитку інфраструктурного

забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону, та проведено SWOT-аналіз інфраструктури міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону.

У третьому розділі *«Напрями удосконалення інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону»* запропоновано основні напрями удосконалення інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону, насамперед, за рахунок організаційних заходів з удосконалення системи інфраструктурного забезпечення Одеського регіону та напрямків оптимізації системи інфраструктурного забезпечення в умовах зближення з ринком ЄС.

ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі розглянуті теоретичні аспекти інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону, проаналізовано сучасний стан географічної та товарної структури міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону та показники інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону та визначено напрями та перспективи подальшого розвитку та удосконалення інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону. За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

До системи інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону входять: товарні біржі, торгові дома і торговельні палати, холдингові і брокерські компанії, комерційні та емісійні банки, об'єкти транспортної інфраструктури, зокрема залізничні, автомобільні та водні шляхи, вокзали, залізничні та автобусні станції, порти, газо- та нафтопроводи, аеродроми і аеропорти, митні пункти, транспортні корпорації, що організують комерційну та інвестиційну діяльність у цій галузі. До чинників що впливають на формування інфраструктури міжнародної торгівлі товарами регіону належать географічне положення, з урахуванням виходу до річок, морів, перетину торгових напрямків, інноваційна діяльність та залучення інвестицій, розташування транспортних коридорів міжнародного значення, близькість кордонів (прикордонні регіони приймають участь у процесі перевезень), митні пункти, якість доріг (автомобільних та залізничних), аеропорти з великою пропускною здатністю. В остаточному підсумку, розвиток інфраструктурного забезпечення зовнішньої торгівлі регіону залежить від сукупності довгострокових рішень і проектів місцевих компаній, великих корпорацій, муніципальної, регіональної і державної влади. А отже, формування розвинутої інфраструктури є наслідком створення ефективної системи управління, націленої на розвиток. Території, забезпечені розвинутою інфраструктурою, є більш інвестиційно привабливими для багатьох видів діяльності.

У Розділі 2 був проведений аналіз географічної та товарної структури міжнародної торгівлі товарами який свідчить, що Одеський регіон має сприятливі можливості для розвитку експортної діяльності але, на жаль, його експортний потенціал реалізований не повністю. Загальний обсяг експорту товарів Одеського

регіону у 2018 році становив 1668,3 млн.дол. США, та зменшився на 8,0% відносно 2017 року. Імпорт товарів досяг рівня 1556,2 млн.дол. США та збільшився у порівнянні з 2017 роком на 6,2%. Сальдо зовнішньої торгівлі товарами позитивне: експорт товарів перевищує імпорт на 112,2 млн.дол. США. Основу товарної структури експорту Одеського регіону становили продукти рослинного походження, жири та олії тваринного або рослинного походження, засоби транспорту, харчові продукти.

Проаналізувавши показники розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі Одеського регіону, можна стверджувати, що загалом інфраструктуру Одеської області можна класифікувати як регіон із розвиненою міжнародною інфраструктурою. Однак протягом 2014-2018 рр., ми можемо спостерігати вантажооборот зменшився на 3,9% у порівнянні з 2014 роком. З'ясовано, що валові обсяги реалізованої продукції підприємств залежать від стану та розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону.

За результатами SWOT-аналізу можна зробити висновок, що Одеська область приваблива наявністю виходу до моря, а головна особливість Одеської залізниці – її приморське і прикордонне положення. Сьогодні регіон виступає одним із суб'єктів ЗЕД, тому розвиток інфраструктури є важливим, адже він забезпечує зовнішні перевезення вантажів і пасажирів, дає можливість поповнити бюджет і впливає на формування міжнародних транспортних коридорів. Таким чином, у тандемі залізниці та морські порти утворюють потужний транзитний центр. Через нього забезпечуються зовнішні транспортно-економічні зв'язки з більш ніж 100 країнами світу.

З огляду на це, було виокремлено такі переваги Одеського регіону в даній сфері: вигідне географічне розташування; наявність усіх видів транспорту; декілька морських портів на території області; аеропорт, що модернізується; великий транзитний потенціал; лідер ринку міжнародних експедиторських послуг в Україні.

Однак в даний час внаслідок недостатнього розвитку нормативно – правової бази і низького інвестиційного потенціалу транспортно – дорожнього комплексу збільшується знос технічних засобів, погіршується їх структура, не забезпечується належна безпека руху. Розглядаючи проектну потужність та вантажообіг портів можна стверджувати, що з 18 морських торгових портів України із загальною проектною потужністю 209 млн. т. лише один, Одеський, належить до портів-хабів, тобто, до великих контейнерних портів, оснащених для швидкої перевалки вантажів в цілях зменшення стадійного часу, які задовольняють вимогам. Окрім цієї проблеми існує також проблема втрати транзитних потоків, що є великою загрозою для Одеського регіону щодо статусу міжнародного транспортного центру.

У Розділі 3 запропоновано заходи з удосконалення системи інфраструктурного забезпечення, поліпшення стану інфраструктури Одеського регіону та активізації процесу включення її у міжнародну інфраструктуру згідно з такими проектами як Транспортна стратегія до 2020 року та Стратегія соціально – економічного розвитку регіону до 2020 року.

На сьогоднішній день основними перспективними центрами розвитку інфраструктури є надпотужні морські порти Одеського узбережжя (насамперед Одеський, Чорноморський та Южний Морські торгові порти).

Ефективним способом реалізації співпраці між органами державної влади та приватним сектором є Державно-приватне партнерство (ДПП). Найбільш перспективними сферами застосування ДПП є морські та річкові порти, магістралі, трубопроводи, авто та залізничні дорожні проекти, транспортні перевезення тощо. Тісна взаємодія місцевих регіональних органів влади та підприємницьких структур в рамках регіональних інтеграційних процесів та в руслі стратегії соціально-економічного розвитку регіону складають основу концептуальної моделі розвитку державно-приватного партнерства системі покращення інфраструктури регіону.

Можливість створення та розвитку міжнародного транспортного кластеру в Одеській області обумовлено сприятливим географічним положенням регіону та розвиненим транспортним комплексом. Саме взаємодія підприємств різних видів транспорту за умови державної підтримки та співпраці з освітніми установами може допомогти залучити великі обсяги транзитних вантажоперевезень, що в свою чергу буде сприяти розвитку регіону в цілому. Постає необхідність в подальших кроках, а саме формування тарифної політики, інформаційної забезпеченості регіону, необхідність побудови нових причалів, контейнерних терміналів, під'їзних залізничних колій, створення спільних проектів та комунікаційних програм.

А отже, розвиток та інтеграція системи інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону до пан'європейської транспортно-логістичної мережі вимагає комплексного підходу та проведення структурних реформ, спрямованих на удосконалення нормативно-правового забезпечення транзиту вантажів територією України та розвитку відповідного страхового ринку, адаптованого до міжнародного транспортного права.

Таким чином, мета роботи була досягнута за допомогою виконання окреслених завдань, був детально проаналізований стан інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону та, спираючись на результати аналізу, були запропоновані шляхи покращення стану та напрямки удосконалення та оптимізації системи інфраструктурного забезпечення регіону. Запропоновані заходи мають економічну ефективність та перспективи подальшого впровадження на території Одеської області.

АНОТАЦІЯ

Стрельбицька Є.Р., «Удосконалення інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону»
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
292 «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою
«Міжнародні економічні відносини»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є система інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону, визначаються чинники, що впливають на інфраструктурне забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону.

Проаналізовано сучасний стан географічної та товарної структури міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону та показники інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону. Визначено чинники та проблеми розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону.

Запропоновано напрями удосконалення інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону щодо оптимізації системи інфраструктурного забезпечення регіону в умовах зближення з ринком ЄС.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, міжнародна торгівля товарами, інфраструктурне забезпечення, фактори розвитку регіональної інфраструктури, Одеський регіон.

ANNOTATION

Strelbytska E.R., « Improvement of infrastructural support of international trade in goods of the Odessa region»
thesis for Master degree in specialty 292 «International economic relations» under the program
«International economic relations»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2019

Thesis consists of three chapters. The object of study is system of infrastructural support of international trade in goods of the Odessa region.

The paper deals with the theoretical aspects of the infrastructure of international trade in goods in the region, determines the factors that influence the infrastructure of international trade in goods in the region.

The current state of geographical and commodity structure of international trade in goods of Odessa region and indicators of infrastructural support of international trade in goods of Odessa region are analyzed. The factors and problems of development of infrastructure support of international trade in goods of Odessa region are determined.

The directions of improvement of the infrastructural support of the international trade in the goods of the Odessa region in relation to the optimization of the system of the infrastructural support of the region in the conditions of approaching the EU market are offered.

Keywords: foreign trade activity, international trade in goods, infrastructure support, factors of development of regional infrastructure, Odessa region.